

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางสุขภาพในมิติทางจิตและมิติทางสังคมจากการรื้อย้ายชุมชน กรณีศึกษาชุมชนร่วมใจสามัคคี เทศบาลนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนร่วมใจสามัคคี จำนวน 86 หลังคาเรือน จำนวน 327 คน และผู้ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการรื้อย้ายชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากตัวแทนประชาชน คือกลุ่มผู้นำในชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชน กรรมการชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มออมทรัพย์ชุมชน เพราะกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน และตัวแทนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงใหม่ และเทศบาลตำบลสันทรายหลวง รวมทั้งหมด 14 คน

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

ชุมชนร่วมใจสามัคคี ตำบลศรีภูมิ แขวงนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ใช้เวลา 8 เดือน ตั้งแต่ เดือน มกราคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดของ เคชริต สุขกำเนิดและคณะ (2545) และจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview)
2. แบบสนทนากลุ่ม (focus group discussion)
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) เพื่อหาความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจน และความเหมาะสมของสำนวนภาษาของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน จากภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากได้ขออนุญาตจากผู้ศึกษาได้นำมาปรับปรุงแก้ไข อีกครั้งก่อนนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาดูเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ในกลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการรื้อย้ายชุมชน โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งถึงสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองเชียงใหม่ สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ สำนักงานเทศบาลตำบลสันทรายหลวง และประธานชุมชนร่วมใจสามัคคี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. พบประธานชุมชนร่วมใจสามัคคี และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ศึกษาเอกสารของชุมชนและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ กลุ่มผู้นำชุมชน ในเรื่อง ประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย ลักษณะ ประชากร อาชีพ การศึกษา และรายได้ การใช้บริการสาธารณสุขและปัญหาด้านสุขภาพ บทบาท ของผู้นำชุมชนและความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชน ศึกษาเอกสารทางราชการ และสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องนโยบายการรื้อย้ายชุมชนริมคลองแม่ข่า

4. สันทนาการกลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลง ของปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางการเมือง ที่มีผลต่อ สุขภาพจากการรื้อย้ายชุมชน และผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการรื้อย้ายชุมชน ในมิติ ทางจิต และมิติทางสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้อง และรวบรวม จัดเป็นหมวดหมู่ ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)